

Utenfor Bella

– en radiodokumentar og en blogg om venstreradikal aktivisme og klimatoppmøtet.

Introduksjon

Denne teksten utgjør sammen med det innleverte egenproduserte materiale min eksamen i *Tværmediel formidling*. Jeg vil her redegjøre teoretisk og analytisk for mitt egenproduserte materiale, og sette mitt materiale i perspektiv til tre medieprodukter som har fungert som referanser for meg i mitt arbeid.

Hoveddelen av min egenproduksjon er et 20 minutters lydklipp. Dette utgjør første del av en 40-minutters radiodokumentar om venstreradikal aktivisme og klimatoppmøtet i København. I tråd med retningslinjene for eksamensformen består mitt innleverte materiale også av en nettside – en blogg – som dokumenterer dokumentrens tilblivelse og utdyper aspekter hvor radiodokumentarens sjanger eller medium forhindrer den til selv å gå i dybden.

Om mitt prosjekt

Utgangspunktet for mitt prosjekt har vært tosidig: På den ene side har jeg her sett muligheten til å bruke utdannelsen min til å innfri en personlig ambisjon om å skape et stort og omfattende medieprodukt. På den annen side har jeg ønsket å konfrontere mine egne fordommer om venstreradikale aktivister og å teste mine fordommers holdbarhet – for så å kunne forkaste de eller anerkjenne deres gyldighet.

NRKs radiokanal P2 sender hver uke en radiodokumentar på 40 minutter, og jeg har arbeidet med den målsetning at mitt medieprodukt skal bli sendt på denne programposten. Jeg har vært i kontakt med produsentene for programmet, og de har sagt at de vil vurdere min dokumentar når den er ferdig.

Fordi eksamensformen *tværmediel formidling* begrenser lengden på innleverte medieprodukter til 30 minutter, og fordi innleveringsfristen er 8. desember (altså den dagen klimatoppmøtet begynner), har jeg valgt å gjøre radiodokumentaren todelt. Første del handler om forskjellige menneskers forberedelser til og tanker om klimatoppmøtet. Denne del leveres inn 1. desember som hoveddelen av min eksamen. Under selve klimatoppmøtet og i de påfølgende uker vil jeg lage dokumentarens andre del, som altså ikke vil være en del av min eksamen.

Teoretisk og analytisk redegjørelse

Mitt produserte materiale er altså en radiodokumentar og en blogg, to vidt forskjellige medier som medfører vidt forskjellige muligheter og begrensninger for journalisten.

Media: Radio og internett

Til tross for at radioen er et gammelt og kanskje også gammeldags medium er det fortsatt av stor betydning. De aller fleste steder vanlige mennesker ferdes kan motta radiosignaler, og en radio trenger heller ikke være større enn at du kan ta den med deg nær sagt hvor som helst. Radio er også ett av få medier man kan benytte seg av mens man kjører bil, lager mat eller gjør annet fysisk arbeid. Det interessante her er at radioens største begrensning, nemlig at det ikke kan benytte seg av annet enn lyd, også er dets fremste styrke.

Internett, på den annen side, benytter seg av tekst, bilder, lydklipp og video. Alt som kan digitaliseres kan videreformidles på en nettside, og slik sett er dermed bloggen et meta-medium (Fetveit 58) som andre medier kan distribueres gjennom. Nettsidens begrensninger består dermed av at brukeren er avhengig av en datamaskin eller en smartphone med Internett-tilgang, og i de aller fleste situasjoner vil brukeren ikke kunne gjøre en rekke andre ting samtidig som han eller hun besøker nettsiden. Unntaket er om brukeren spiller av et lengre lydklipp fra nettsiden, og slik reduserer meta-mediet til å fungere som en radio.

Sjanger: Dokumentar og blogg

Ifølge John Corner (1996) er en dokumentar et medieprodukt som reflekterer eller rapporterer *det virkelige* ved hjelp av bilder og/eller lyd fra virkeligheten:

Documentary is the loose and often highly contested label given, internationally, to certain kinds of film and television (and sometimes radio programmers) which reflect and report on 'the real' through the use of the recorded images and sounds of actuality.

(Corner 1996)

Bill Nichols (1991) deler dokumentarsjangeren inn i fire typer representasjon: *expository*, *observational*, *interactive* og *reflexive*. Av disse typene passer min radiodokumentar best inn under klassifikasjonen *interactive*. Dette innebærer blant annet at journalisten oppsøker forskjellige situasjoner, forholder seg direkte til intervjuobjekter og til en viss grad er åpen omkring sine egne overbevisninger og sitt eget perspektiv.

Både i dokumentaren og i bloggen har jeg benyttet meg av narrativ form som retorisk virkemiddel. Dette er i tråd med Louis O. Minks tanker om narrativ form som et kognitivt instrument:

Even though narrative form may be, for most people, associated with fairy tales, myths, and the entertainments of the novel, it remains true that narrative is a primary cognitive instrument – an instrument rivaled, in fact, only by theory and by metaphor as irreducible ways of making the flux of experience comprehensible.

(Mink 1978)

Radiodokumentarens første del, det innleverte egenproduserte materialet, dokumenterer intervjuobjektens tanker om og forberedelser til klimatoppmøtet. Dermed ser vi i første del begynnelsen på en rød tråd som vil kulminere i den andre

del, hvor vi vil få høre hvordan planene ble omgjort til handling og intervjuobjektene tanker i etterkant.

British Encyclopedia definerer en blog som en ”online journal where an individual, group, or corporation presents a record of activities, thoughts, or beliefs” (www.britannica.com). I min blogg har jeg dokumentert mitt arbeid, og bloggen har dermed fått en narrativ struktur rundt selve tilblivelsen av dokumentaren. Denne typen blogging kan ses som en offentlig journal eller logg. I dag kan blogger være høyst saklige eller høyst personlige; de kan bestå en rekke medier eller utelukkende av tekst, video eller bilder; noen har et statisk innhold mens andre oppdateres flere ganger daglig; noen inviterer til dialog i form av et kommentarfelt, mens andre legger opp til enveiskommunikasjon.

I et forsøk på å kategorisere blogger kan man lage en nærmest uendelig liste over variabler, hvorpå forskjellige blogger vil plassere seg vidt forskjellig. I sin analyse av 260 blogger konkluderer Zizi Papacharissi likevel at de fleste blogger har et subjektivt og selv-refererende innhold:

Blogs allow individuals to play with [the] desire to have personal memoirs published, awarding their authors with personal gratification, publicity and perhaps a sense that these private thoughts matter.

(Papacharissi 37)

Jeg har etter beste evne forsøkt å benytte de mulighetene bloggen gir. Jeg har publisert tekst, lyd, bilder, video og relevante lenker. Innholdet har strukket seg fra det subjektive og selvrefleksive til det objektive og ytterst saklige. Det har også vært meningen av bloggen i høst har skullet dokumentere tilblivelsen av dokumentaren, mens den i fremtiden skal kunne fungere som en kilde til fordypning for mennesker som er interessert i å lære mer etter å ha hørt den – litt på samme måte som *special features* på en DVD-film.

Organisatoriske forhold

NRKs radiokanaler er organisert slik at de forskjellige målgrupper i stor grad er innfelt i den organisatoriske strukturen. NRK P2 blir markedsført som *kulturkanalen* og har en sendeplan som inneholder en rekke smale programmer rettet mot spesielt interesserte, blant annet innen musikk, politikk, scenekunst, billedkunst, litteratur og reise. Av programpostene på P2 virket formatet til Radiodokumentaren umiddelbart som det formatet som i kombinasjon med en blogg best kunne utgjøre en eksamen i *tværmediel formidling*, og som tidligere nevnt innledet jeg på et tidlig tidspunkt kontakt med produsentene for programmet.

For å lykkes best mulig med å lage et medieprodukt i dette formatet tok jeg i begynnelsen av prosjektet kontakt med Jostein Gjertsen, en journalist jeg kjenner som tidligere har laget et program for Radiodokumentaren. Han sa seg villig til å veilede meg i dette prosjektet. Vi har holdt tett kontakt i løpet av høsten, og utvekslet lydklipp og diskutert ideer og vinklinger på e-post.

Et annet aspekt som her bør belyses er forholdet mellom frilansjournalist og medieorganisasjon. En rekke medieorganisasjoner baserer seg nå i større grad enn tidligere på frilansjournalister. Dette har ført til at journalister som ikke er avhengig av en stabil fast inntekt har mulighet til å arbeide for en rekke medieorganisasjoner fra

en rekke forskjellige lokaliteter – en enestående mulighet for eksempel for studenter i utlandet, som meg.

En annen og mer alvorlig konsekvens av denne medieøkonomien er et skjevt maktforhold hvor medieorganisasjonene har all makt og frilanserne ingen rettigheter. Det er i stor grad *kjøpers marked*, med unntak av store uforutsette nyhetsbegivenheter, hvor medieorganisasjoner er avhengige av å få levert stoff fra et bestemt sted. Dermed har jeg ingen garanti for at jeg får solgt mitt ferdige produkt; det eneste jeg har fått er en tilbakemelding om at de gjerne vil vurdere produktet når det er ferdig.

Tematikk

Det er enkelt å lage fengslende journalistikk av voldelige demonstrasjoner. De har i mange tilfeller alt som journaliststudenter har lært å lete etter: aktualitet, vesentlighet, konflikt, identifikasjon og sensasjon (Schultz 57-65). Derfor er venstreradikale aktivister ofte i mediene når de har tydd til voldelige demonstrasjonsformer.

Det er derimot vanskelig å skape fengslende journalistikk av noen menneskers politiske overbevisninger og deres begrunnelser for å ty til de aksjonsformer de foretrekker. Derfor får venstreradikale aktivister svært sjelden snakke om disse tingene uten om i en kontekst hvor brennende søppelbøtter og knuste flasker dominerer mediebildet og marginaliserer denne typen bakgrunnsstoff.

Dette skaper en utfordring som jeg har forsøkt å komme i møte. Jeg har forsøkt å la de meningsfulle samtalelignende intervjuer være de sentrale elementene i dokumentaren, og likevel gitt rom for de spennende elementene som gjør denne typen stoff attraktivt for flere enn de aller mest interesserte.

Perspektivering

I tråd med kravene i studieordningen har jeg valgt ut tre medieprodukter med relevans for min eksamen. Jeg har valgt radiodokumentaren "Grønt gress sort gull" som min veileder hos NRK laget for P2 Radiodokumentaren; dokumentarfilmen "69" av Nikolaj Viborg, som handler om rydningen av Ungdomshuset på Nørrebro i 2007; og en reportasje fra episoden "Turncoat" av det amerikanske radioprogrammet This American Life – samt disse AV-produksjonenes tilhørende nettsider.

Grønt gress sort gull

Den 3. januar 2008 pakker Ibrahim Koné kofferten sin på det lille rommet han deler med onkelen i Abidjan, hovedstaden i Elfenbenskysten. Han skal dra til Norge og videre til Gran Canaria, hvor han skal prøvespille for Rosenborg. I løpet av to uker skal Ibrahim vise om han er god nok for en jobb i Norge.

www.nrk.no/radiodokumentaren

Slik beskrives utgangspunktet for Jostein Gjertsens radiodokumentar på NRKs nettsider. Gjertsen fulgte Koné fra hans landsby til hans prøvespill med Rosenborg i Trondheim og på Gran Canaria. Dokumentaren problematiserer fotballindustriens utnyttelse av fattige afrikanske talenter i et menneskelig perspektiv.

I mitt arbeid har ”Grønt gress sort gull” fungert som et eksempel på radiodokumentar-formatet som definert av P2 Radiodokumentaren. Jeg har i stor grad hatt denne dokumentaren i tankene når jeg har strukturert min egen produksjon.

Nettsiden som promoterer dokumentaren på NRKs nettsider innledes med setningen: ”Ibrahim drømmer om jobb som keeper i Rosenborg. Den norske fotballklubben drømmer om å finne billig sort gull.” Vi ser et bilde av dokumentarens hovedperson, en lenke vi kan klikke på for å høre dokumentaren, og en artikkel som tar for seg dokumentarens hovedpoeng og problemstillinger i skriftlig form, samt noe relevant statistikk over afrikanske fotballspillere i Europa. Nettsiden er laget i P2 Radiodokumentarens mal for nettsider, og inneholder dermed også lenker til andre radiodokumentarer og podcasts.

69

I dokumentarfilmen ”69” følger Nikolaj Viborg en liten gruppe aktivister tilknyttet Ungdomshuset på Nørrebro i månedene opp mot politiets rydning av huset. Aktivistmiljøet som skildres i filmen har mange likheter og kontaktpunkter med miljøene som engasjerer seg sterkt i klimasaken, og for meg har filmen derfor tjent som eksempel på hvordan slike miljøer og hendelsesforløp kan skildres på en engasjerende måte. Jeg intervjuet også Nikolaj Viborg om Københavns aktivismiljøer for min dokumentar.

Filmens nettside inneholder en rekke videoklipp filmen og fra andre filmer som omhandler rydningen av ungdomshuset. Der er også en rekke gode bilder fra Ungdomshuset og rydningen av det – samt noe informasjon om en bokutgivelse relatert til filmen. Nettsiden inneholder ikke mye tekst, og de besøkende som ønsker mer informasjon ledes derfor til å se videoklippene.

Turncoat

Hovedsegmentet i episode nummer 381 av This American Life er laget av journalisten Michael May. Det handler om Brandon Darby, en sentral skikkelse i det amerikanske aktivismiljøet, som tar en helomvending og blir informant for FBI. To yngre aktivister, som hadde Darby som forbilde, ble arrestert med molotov cocktails. De ligger nå an til å få betydelige fengselsstraffer. Det mest problematiske aspektet med historien er at det ikke er usannsynlig at Darby påvirket de yngre aktivistene i en radikal retning, for så å angi dem.

I likhet med filmen ”69” skildrer denne reportasjen et aktivismiljø med likheter til det jeg har skildret i min produksjon. I tillegg er This American Life ett av verdens mest anerkjente radioprogrammer (min veileder i NRK Jostein Gjertsen omtalte det i en e-post til meg som verdens beste radioprogram) og for mange produsenter av dyptpløyende radio det This American Life som setter standarden.

Nettsiden til This American Life har en enkel nettside for alle radioprogrammets episoder, hvor det publiseres et kort sammendrag av hva episoden handler om. Her er også et bilde av den omtalte Brandon Darby, samt lenker man kan klikke på for å høre episoden eller kjøpe den på en CD. På samme måte som med P2 Radiodokumentaren er også denne siden laget i programmets mal, og inneholder derfor en rekke standardelementer som lenker titulert ”Find your local station” og ”Support us”.

Tanker underveis

Det har vært mitt mål å lage en dokumentar og en blogg som tar utgangspunkt i bildet av aktivisme som blir presentert i de sensasjonsorienterte tabloide mediene, for så å gå bak mediebildet og spørre aktivistene selv hvorfor de handler som gjør og hva de ønsker å oppnå. Det er min overbevisning at mennesker ofte har veloverveide synspunkter som ligger til grunn for deres handlinger, også når disse ikke kommer frem på avisenes forsider.

Med klimatoppmøtet i desember begynner prosjektets andre fase. Jeg håper dere synes jeg har lykket med det jeg har gjort til nå.

--

Konsulterte tekster:

- Bolter, J. og Grusin, R. Remediation: Understanding New Media. MIT Press, 2001. (45 sider)
- Bruns, Axel. Blogs, Wikipedia, Second Life, and Beyond. Berlin: Peter Lang, 2008.
- Bruzzi, Stella. New Documentary: A Critical Introduction, Introduction og kap. 6. Routledge, 2000. (40 sider)
- Carroll, Noël. "Forget the Medium!" i Engaging the Moving Image. Yale University Press, 2003. (9 sider)
- Cohn, Dorrit. "Fictional versus Historical Lives" i The Distinction of Fiction. The John Hopkins Up, 2000. (19 sider)
- Corner, John. The Art of Record, kap. 1 og 2. Manchester: Manchester University Press, 1996. (43 sider)
- Encyclopedia Britannica <www.britannica.com> 23. nov 2009.
- Farmann, Erik og Kramhøft, Peter. Radio journalistikk. Århus: Forlaget Ajour, 1989. (120 sider)
- Fetveit, Arild. "Convergence by means of globalized remediation." Northern Lights 5 (2008): 57-74. (17 sider)
- Hesse, Jurgen. The Radio Documentary Handbook. Vancouver B. C.: International Self Council Series, 1987. (135 sider)
- Mink, Louis O. "Narrative form as Cognitive Instrument" i The Writing of History. The University of Wisconsin Press, 1978. (20 sider)
- Mitchell, W. J. T. "Representation" i Critical Terms for Literary Study. Chicago University Press, 1995. (11 sider)

- Nichols, Bill. Representing Reality, kap. 2. Indiana University Press, 1991. (43 sider)
- . "Documentary Reenactment and the Fantasmatic" i Critical Inquiry 35:1. Chicago: Chicago University Press, 2008. (17 sider)
- NRK Radiodokumentaren <www.nrk.no/rediodokumentaren> nov 2009.
- Papacharissa, Zizi. "Audiences as Media Producers: Content analysis of 260 blogs." Blogging, Citizenship, and the Future of Media. Ed. Mark Tremayne. London: Routledge, 2007.
- Schultz, Ida. Bag nyheterne – værdier, idealer og praksis, kap. 2. Fredriksberg: Forlaget Samfundslitteratur, 2006.
- Sobchack, Vivian. "Toward a Phenomenology of Nonfictional Film" i Theorizing the Moving Image. University of Minnesota Press, 1999. (12 sider)
- . "The Charge of the Real" i Carnal Thoughts: Embodiment and Moving Image Culture. University of California Press, 2004. (27 sider)
- Vaughan, Dai. "Notes on the Ascent of a Fictitious Mountain" i Narrative Comprehension and Film. Routledge, 1992. (25 sider)
- Vittus, Claus. Jeg står her... Reportage i radio og tv. DR Multimedie, 2001. (174 sider)
- This American Life <www.thisamericanlife.org> nov 2009.
- 69filmen <www.69filmen.dk> nov 2009.